

הברירה הטבעית אינה

פיים על אלה שהם נוהגים להשמיע בלי סוף. שישמיעו מוסיקה המבטאת אנשים אחרים הגרים כאן בארץ, ושאיןם כה מעטים. כבר שנים אומרים לי ברשות השידור שהם מנסים ושלא הולך להם. אך לי יש תחושה שהכיתות שלהם, התחושה של "זה הכל שלנו" עדיין חזקה אצלם. הם מסתתרים מאחרי כל מיני תירוצים של פופ, ומורדני, ומוסיקה צעירה, אבל זהו רק תירוץ. הנה, עכשיו פתחו גל חרש ברזי, קול-מוסיקה. אין שם זכר לצליל אחר שאינו מערבי. יש שם ביטוי אירי למוסיקה הנוצרית-מערבית, מפני שהם חושבים שהמוסיקה שלהם היא הכי טובה.

כולם חושבים שהברירה הטבעית זוהי המוסיקה המאקאית האותנטית. אנשים אינם יודים שאתחו המוסיקה המארוקאית ומיתית שם בטל לא בשישים, אלא בשנים!

כך טוען המוסיקולוג אבי אמולג בן 41, בוגר האקדמיה למוסיקה של נגיברסיטת תל-אביב, ומרצה למוסיקה מוזרית באוניברסיטת ברגוריון. אמולג משלים בימים אלה את עבודת דוקטורט שלו בנושא המוסיקה הקלאסית המארוקאית, המכונה גם "מוסיקה אנדרלוסיט".

זוהי מוסיקה שמעטים שמעו עליה, ללא יוצאי מארוקו עצמם. אמולג, הוא גם חלילן העוסק בכתיבת יצירות מוסיקליות מודרניות אינו יכול שבוע ממנה, כדבריו. הוא מתאר אותה כמוסיקה שאינה רק מרתקת ויפהפיה, לא גם עשירה בתוכנה ובגוונים.

אני עברתי את השלב הזה. כשהייתי ילד, גם אני חשבתי שהמוסיקה שלי היא הכי טובה בעולם. אבל אז הייתי ילד. היום אני יודע שיש הרבה

אבי אמולג, ד"ר למוסיקה, טוען שבארץ קיימת בורות לגבי המוסיקה המארוקאית

התרגל אליה ולמד לאהוב אותה. זה נכנס לו לראש אפילו בלי שהתכוון. כך אנו רוצים לעשות עם המוסיקה האנדרלוסיט, הראייה בהחלט לטיפול מהסוג הזה."

בינו, אמולג וחבריו יוצאי צפון-אפריקה מתכוונים לקחת כמה עשרות קטעים של מוסיקה אנדרלוסיט, את הקלילים והנפוצים ביותר, לרשום להם תווים, ולהפיצם בקרב אנשי מוסיקה ומנצחי מקהלות. את המיכשור הזה הם עומדים לבצע לקראת כינוס שורשים של יהדות צפון-אפריקה שיתקיים הקיץ בישראל. בשלב השני הם יזמינו עשרות עיבודים לביצוע מקהלתי — דבר שלא נעשה מעולם. עד עתה הושמעה המוסיקה האנדרלוסיט בביצוע חד-קולי בלבד.

הם מקווים שאנשי המוסיקה ישלבו את הקטעים המעובדים האלה ברפרטואר המוסיקלי שלהם. עד היום היו כמה ניצנים בלבד בכוח הזה. הזמרת שולי נתן ביצעה כמה קטעים כאלה לפני שנים אחדות ומוסיקאי הג'אז מל קלר לקח קטע ועיבד אותו לסינגל ג'אז.

מטרתם של יוצאי מארוקו היא להחזיר את המוסיקה הזאת לאוזניים מערביות. אני מאמין שאם יכניסו את זה למיטגרת הגשה צעירה ורעננה, זה יתפוס. זוהי מוסיקה עילאית, משוכחת, ומבוכבת. אומר יגאל כינון.

שירת הבקשות

מהי אותה מוסיקה משוכחת, מיטתורית, ומדוע איש לא שמע עליה עד היום?

קומץ האנשים המכירים ולומדים אותה מכנים אותה: אוצר מוסיקלי. המוסיקה האנדרלוסיט נכתבה בין המאה ה-11 והמאה ה-13, זמן רב לפני שמישהו חלם ליצור את המוסיקה הקלאסית המערבית. זהו נכס מוסיקלי קלי שאינו מנוצל היום בארץ. רק בשני מקומות הוא מנוצל ומוכר: הצר המלוכה המארוקאית אימצה את המוסיקה העתיקה הזאת והפכה אותה למוסיקה הרישמית של מארוקו. יהודי מארוקו השתמשו בה כמשך השנים לצורכיהם המיוחדים. במיהם היא נקראת "שירת הבקשות".

קאית האמיתית, הוא היה מעשיר מאוד את תוכניתו. עד כאן דבריו של אבי אמולג.

ישמעו-ירצו או לא ירצו

הנסיון המחדש להביא את המוסיקה האנדרלוסיט אל הציבור הישראלי נערך הפעם בצורה מרוכזת יותר. אבי אמולג, בעזרתו של יגאל כינון, שהוא יושב-ראש מחלקת התר-

תפיסה מעוותת של מוסיקה מארוקאית, אני עושה דברים אחרים. חוץ מזה, לכל דבר יש זמן. הנה, עכשיו אני אומר זאת.

הודית, פופ וחסידית

שלא תהיה כאן טעות: אני לא חושב שהברירה הטבעית אינה מוסיקה טובה. אני חושב שיש שם כמה קטעים נחמדים. יש שם הרבה מוסיקה

אמולג (עומד באמצע) עם להקתו. רק מלך מארוקו אימץ מוסיקה זו!

הודית, וכמה קטעים של פופ מוזרתי וכמה מנגינות חסידיות. וכל זה חוזר על עצמו, וזה רי נמאס. יש שם שתיים-שלוש תבניות מלודיות שבהן מכים הכה ושוב, ולי נגמר מזה. מי שחושב שזה מארוקאי אינו מבין במוסיקה מארוקאית. הברירה הטבעית רחוקה מהמוסיקה המארוקאית האותנטית לא פחות מאשר הסונטה לצ'ילי של באך. רק שהסונטה של באך היא מוסיקה טובה יותר. לו היה בחזר הזה, שלמה בר, שזכה לשם מיסחרי מכוון, לו הוא היה יושב שנתים ולומד את המוסיקה המארו-

אין זכר לצליל שאינו מערבי!

מוסיקות טובות, ושצריך להשמיע ברדיו מוסיקה המבטאה את האנשים האחרים החיים פה.

פשע, ניכור וטימטום

האנשים מרשות השירור החיים בעולם מנותק. הקהל של קול המוסיקה הוא אולי פרומיל אחד מכל האוכלוסיה, והוא פשע, ניכור וטימטום. לו היו מכניסים כמה קטעים מהמוסיקה הזו, היו ראשית מעשירים את התוכניות המשעממות, שנית היו מרחיבים את מעגל המאזינים, ושלי-שית היו נותנים ביטוי לציבור החי במדינה הזו. אבל הניכור אוכל אותם, וגם המהשבה שהם יודעים הכל. אני לא אומר שבשנים האחרונות לא חלו כמה תמורות — אפילו כמה זעזועים — בתפיסת האלה. עכשיו הם יודעים שיש משהו אחר, שהוא גם כן טוב. אני לא יוצא ומתריע על הביבלוב, הניכור והבורות הזאת. אם היו שואלים אותי, הייתי אומר. אבל תחת לצאת ולספר שהברירה הטבעית זוהי

את זה אני אומר בלב שלם. רק זרי שלמדת את המוסיקה הקלאסית זעריבת על בוריה. לכן אני יכול צנות השוואה בין שני סוגי המוסיקה היות בטוח שהמוסיקה המארוקאית גלאסית, שבארץ היא מכובדת, היא לית רמה ואיכות משוכחת. אלה הם יעולמות אחרים, ואסור לעשות עם השוואה. אין בעולם מוסיקה שהיא גר טובה, אין כזה דבר. איש איש עמו."

אין זכר לצליל מוזרתי

משך שנים נעשו נסיונות להחזיר את המוסיקה המארוקאית לאסית לציבור הישראלי, בעיקר יצונות נכשלו. נסיון מחדש נעשה זים אלה. בפגישה שנערכה בין זלג, ובין יואב קוטנר, עורך תוכניות ופ כגלי-צה"ל. קוטנר הבטיח שהוא זה לשבץ בתוכניות הרדיו קטעי זיקה קלאסית מארוקאית שאיש ו מכיר. סיפר אמולג: ביקשתי מהעורך וסיקלי לשבץ קטעי מוסיקה נוס-